

שידוך משמיים

Category: יתרו, שמות

מתן תורה היה טקס החופה בין הקב"ה לעם ישראל. את התיווך עשה משה, והוא קיבל על כך שכר דמי שדכנות. עלינו להמשיך בעבודתו של משה: לשדך בין בני זוג יהודים, ולחברם לאביהם שבשמיים.

משה מקבל את תפקיד השדכן

לאחרונה ערכת לוייה ליהודי שבמקור מגיע מדרום אפריקה. אותו יהודי היה גניקולוג במקצועו, והוא סיפר לי שבמשך ימי חייו הוא יילד יותר מאלפיים תינוקות.

השבוע המשפחה סיפרה שבעודו רווק הוא נסע לביקור בארצות-הברית בניו-יורק שם הוא פגש באחד מבתי הרפואה רופא יהודי גדול שהתפעל מאוד מהידע שלו והוא הציע לולשמש כרופא בקליניקה שלו. חבריו שבאו איתו יחד אמרו לו שאסור לו להפסיד הזדמנות כזאת והאיצו בו לקבל את ההצעה. באותם ימים הוא כבר הכיר את מי שתהיה אשתו לעתיד, ולכן הוא החליט להתקשר אליה ולספר לה על ההצעה הזאת, ולבקש ממנה לבוא מדרום אפריקה לניו-יורק וששם הם יתחתנו.

באותם ימים שיחת טלפון מארה"ב לדרום אפריקה הייתה חייבת להתבצע דרך המרכזייה הטלפונית. בסופו של דבר הוא הצליח ליצור קשר עם בית הוריה. אחותה המבוגרת הרימה את השפופרת והוא ביקש לדבר עם המיועדת. אחותה אמרה לו שהיא מורה וכעת היא עסוקה עם הילדים בבית הספר. מיועדנו ביקש שתמסור לה שהוא רוצה לדבר איתה על התוכניות לעתיד, והוא מעוניין שהיא תבוא להתחתן בארצות-הברית.

אחותה ענתה לו מיד בקול תקיף: "תקשיב טוב, אם אתה רוצה להתחתן עם אחותי, אתה תצטרך לבוא לדרום אפריקה!" וזה מה שהוא עשה.

הסיפור הזה מזכיר לנו קצת את הסיפור של מתן תורה שהוא הסיפור של פרשת השבוע. ידוע שהקשר בין עם ישראל והקב"ה משול לחתן וכלה. הקב"ה רצה להתחתן עם עם ישראל, וכדי לעשות את השידוך הוא פנה לשדכן, משה רבנו. (תשב"ץ מהמדרש: "אמר משה עתיד אני להיעשות סרסור בינך וביניהם". שמו"ר ה). את משה הוא פגש בסנה הבוער. היכן זה קרה בדיוק? ב"הר האלוקים חורבה", בהר סיני, שם הוא פגש אותו, שנה לפני שעם ישראל יצא ממצרים.

הפגישה בהר חורב הייתה בעצם "מעמד הר סיני" בממדים קטנים. משה ראה כיצד שהאש שורפת את הסנה והסנה לא נשרף. גם בהר סיני כל ההתגלות הייתה באש, אלא שבסנה זה היה

בקטן ואילו במתן-תורה כל ההר היה בוער באש.

הוא התקרב אל ההר אבל אז הקב"ה פנה אליו ואמר לו: "של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא" (שמות ג, ה). במתן-תורה קרה את אותו דבר. הקב"ה הזהיר את משה שיזהיר את בני ישראל שוב ושוב לא להתקרב להר, כי זה מקום שבו תתגלה השכינה.

וכאן מגיע העיקר. הקב"ה פונה אליו במילים: "אנכי אלוקי אביך". באותה מילה שבה הוא פותח את עשרת הדברות הוא מתחיל גם כאן. ההבדל הוא שבסנה הוא אומר אלוקי אביך ואילו במתן תורה הקב"ה אומר "אנכי ה' אלוקיך".

ואז הוא מבקש ממשה שיהיה השדכן בינו לעם ישראל. הקב"ה מבקש ממנו שילך לבני ישראל ויגיד להם שהוא שלח אותו להוציא אותם ממצרים ולהביא אותם לחתונה "על ההר הזה", ולכן נקרא ההר בשם "סיני" על שם "הסנה". אבל השדכן טען שהמשודכת תשאל "מה שמו" של החתן, וכפי שהרבי מסביר בשיחה שהשאלה של עם ישראל תהיה איפה היה החתן עד היום.

בכל זאת החתן הפציר בשדכן שילך להציע את השידוך לכלה כי הוא ידע שהם יסכימו על השידוך. לאחר שבעה ימים של דין ודברים בין משה לקב"ה הוא נענה לקב"ה והלך למצרים להציע את השידוך לכלה. ואכן כשהוא הגיע ואסף את זקני ישראל וסיפר להם שהוא נשלח על ידי הקב"ה לגאול אותם הם שמחו לשמוע, כמו שנאמר "ויאמן העם".

מכאן התחיל סיפור יציאת מצרים. הקב"ה עשה להם ניסים גדולים: עשר מכות, קריעת ים סוף, הוריד להם מן, לחם מן השמים, והוציא מים מן הסלע וכו'. ואז סוף-סוף הגיע הזמן של החופה, הקב"ה צריך לקדש את עם ישראל.

וכדי לעשות את זה אין דרך אחרת. אם הוא רוצה להתחתן עם הכלה הקב"ה חייב לעזוב את השמים ושמי השמים. עד אז הייתה הגזירה "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם", רוחניות וגשמיות היו מנותקים זה מזה. במתן תורה נוצר הקשר בין הרוחני והגשמי. הקב"ה בכבודו ובעצמו היה צריך לרדת על הר סיני ולתת את התורה לעם ישראל, וכמו שנאמר "וירד ה' על הר סיני".

במתן תורה ניתן לבני ישראל את הכוח לקדש את המציאות הגשמית והחומרית, בהתגלות של הקב"ה בהר סיני הוא נתן לנו את הכוח ליטול חפץ גשמי לחלוטין, לקיים בו מצווה ולהפוך אותו על ידי כך לחפץ קדוש.

על דמי שדכנות

מסופר שפעם אחיו של האדמו"ר מגור בעל ה'שפת אמת' בא להציע את בתו לשידוך עבור בנו של האדמו"ר. ה'שפת אמת' ענה לו שהוא חושש משידוך שהגיע שלא על ידי שדכן, והוא הסביר שמסופר במדרש שלפני שהקב"ה הציע את התורה לעם ישראל הוא הציע אותם לאומות העולם

בתחילה: "הלך אצל בני עשיו ואמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתוב בה אמר להם הקב"ה 'לא תרצח'. אמרו לפניו 'ריבוננו של עולם כל עצמו של אותו אביהם רוצח הוא' והבטיחו אביו "ועל חרבך תחיה". הלך לו אצל בני עמון ומואב ושאל אותם: אמרו 'מה כתוב בה?' אמר להם 'לא תנאף' (אבל הם לא יכלו לקבל את זה כי הם נולדו מלוט ובנותיו). הלך ומצא את בני ישמעאל אמר להם: 'מקבלים אתם את התורה?' אמרו לו: 'מה כתוב בה?' אמר להם: 'לא תגנוב'. אמרו לפניו: 'ריבוננו של עולם כל עצמו של אביהם ליסטים היה שישב במדבר ולסטם את הבריות'."

אף אומה לא רצתה לקבל את התורה, אבל כשזה הגיע לישראל לא כתוב שהוא בעצמו הציע להם אלא הוא עשה את זה דרך השדכן, ולכן השידוך הצליח. עם ישראל ענו "נעשה ונשמע" וקיבלו את התורה.

כידוע שלשדכן נותנים 'דמי שדכנות'. בדורות קדומים נהגו לתת את הכסף אחרי החתונה, אחרי שהזוג התחתן בפועל, או אז שילמו לשדכן דמי שדכנות. בימינו משלמים לשדכן מיד כשהזוג בא בקשרי שידוכין, וגם אם חלילה הזוג הצעיר פירק את השידוך השדכן מקבל את חלקו.

גם את המנהג הזה שצריך לשלם דמי שדכנות ומתי לשלם אפשר ללמוד מהשידוך של הקב"ה ועם ישראל. ישנם שני תשובות בדבר מה היה דמי השדכנות שהקב"ה נתן למשה רבנו. הסבר אחד הוא כשמשה ירד בפעם השנייה עם הלוחות השניות מהר סיני מסופר בסוף פרשת כי תשא "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו" (תשא לד, ל). מסבירים המפרשים שדמי השדכנות היו "קרני ההוד" השכינה שהאירה על פניו.

אבל הרבה סבורים שמשה זכה ל"קרן עור פניו" בזכות המסירות נפש שלו למען עם ישראל, כאשר הוא העמיד אולטימטום ואמר: ריבוננו של עולם אם אתה מוחל להם על חטא העגל אז טוב ואם לאו "מחני נא מספרך אשר כתבת". בזכות זה שמסר נפשו על עם ישראל זכה לקרני ההוד. לכן ישנם אחרים שמסבירים שדמי השדכנות ניתנו כאשר הקב"ה אמר למשה בלוחות שניות "פסל לך שני לוחות אבנים" (תשא לד, א).

בלוחות הראשונות הקב"ה סיפק גם את לוחות האבן עצמם שהיו עשויים מאבן ספיר וגם את הכתב שעל הלוחות, ואילו בפעם השנייה הקב"ה אמר למשה שהיות שהוא זה ששבר את הלוחות לכן הוא יצטרך לספק לוחות חדשות משום שאז הוא לא ימהר לשבור אותם. ועל כך אומר רש"י: "הראהו מחצב סנפירינון מתוך אהלו, ואמר לו הפסולת יהיה שלך ומשם נתעשר משה הרבה". מסבירים המפרשים שהפסולת של הלוחות היו דמי שדכנות למשה רבנו.

בכל מקרה, בין אם זה "קרני ההוד" או "פסולתם של לוחות", שניהם היו בלוחות שניות. מדוע? כי הלוחות הראשונות נשברו ואז השידוך בעצם התבטל, ורק אחרי הלוחות השניות שניתנו בחשאי והשידוך התקיים רק אז השדכן קיבל דמי שדכנות.

להמשיך את עבודת משה

רבותיי. כל אחד שעושה שידוך בין שני בני זוג יהודים, מקבל דמי שדכנות כפולים, גם גשמיים וגם רוחניים. דבר ראשון ההורים משלמים דמי שדכנות, וביחד עם זה הקב"ה משלם דמי שדכנות רוחניים. כשאותו יהודי מקשר שנים יחד והם מקימים בית בישראל, הקב"ה נותן לו דמי שדכנות שהשכינה שורה על פניו ובמעשה ידיו.

אבל יש כאן מסר עמוק יותר. העבודה של משה רבנו לא הסתיימה. כשאנחנו פוגשים יהודי שהוא רחוק מיהדות ואנחנו מזכים אותו במצווה אחת: נותנים לו מזוזה לבית או משפיעים על אישה שתדליק נרות שבת, בכך אנחנו מקשרים אותם לקב"ה, ועל כך הקב"ה משלם לנו דמי שדכנות בגשמיות וברוחניות. גם בכסף ובבריאות וגם שהשכינה שורה עלינו ובכל מעשה ידינו. וכך כל יהודי הופך "לשושבינא דמלכא".